

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет соціології
Кафедра галузевої соціології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності»

Галузь знань: 054 «Соціологія»

Освітня програма: «Соціологія»

Освітній ступінь: бакалавр

Кваліфікація: бакалавр соціології

Виконавець:

студентка 4 курсу, 3 групи
Соловей Яна Богданівна

Науковий керівник:

Чудовська Ірина Анатоліївна,
Доктор соціологічних наук

Бакалаврська робота допущена до захисту

Протокол № _____ від « ____ » _____ 2021 р.

Зав. кафедри _____

Київ 2021

Регістрація

номер

дата

підпис лаборанта кафедри

Рекомендовано

до захисту

підпис наукового керівника

ініціали, прізвище наукового керівника

Результат захисту

оцінка

дата захисту

Голова ЕК

підпис

ініціали, прізвище

Члени ЕК

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

підпис

ініціали, прізвище

Секретар ЕК

підпис

ініціали, прізвище

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Підходи до вивчення тілесності в соціології.....	6
1. Поняття тілесності.....	6
2. Історична зміна еталону тілесності.....	10
Висновки до розділу 1.....	12
Розділ 2. Тіло як компонент в алгоритмі соціального конструювання.....	13
2.1. Інтерпретація поняття самості в межах символічно-інтеракціоністського підходу.....	13
2.2. Самість як основа суб'єктності.....	16
2.3. Активізація формування самості, шляхом активізації уваг натілесності.....	17
2.4. Сучасні медіа як засіб соціального конструювання та візуалізації образу власної самості.....	19
Висновки до розділу 2.....	23
Розділ 3. Образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності студентів КНУ.....	24
Висновки до розділу 3.....	31
Висновки.....	32
Список використаних джерел.....	35
Додатки.....	37

Вступ

Поняття тілесності та образу ідеального тіла, «еталону краси» останніми роками набувають все більшої ролі в дискусіях сучасних науковців в полях різноманітних соціальних наук. Взагалі, про тіло як важливий чинник формування суб'єктності зараз говорить усе більше науковців.

Для нашої культури однією з основних особливостей наразі є орієнтація на різноманітні тілесні практики, розвиток та створення концепцій тілесності.

Незважаючи на те, що питання про природу, властивості та можливості людського тіла хвилює людей вже багато сотень років, ледь не з початку часів, в даний час актуальність цієї проблеми значно загострюється. Стрімко розвивається і вельми неоднозначна сучасна культура надає людині і його тілу абсолютно нові можливості, відкриваючи широке поле для більш ґрунтовного вивчення навколишнього світу і самого себе. Науково-технічний прогрес (перш за все сучасні інформаційно-комунікаційні та біотехнології) без сумніву, вимагає пильної науково-філософської уваги з точки зору його взаємозв'язку з процесами зміни і осмислення тілесності.

Теоретична актуальність цієї теми, що випливає з необхідності осмислення специфіки тілесного буття людини в сучасному світі і представлена як науково-філософськими дослідженнями і творами мистецтва, так і артефактами культури в широкому сенсі, знаходиться в тісному зв'язку з практичним аспектом цієї теми, втіленим в соціально-культурних практиках.

Інша сторона нашого дослідження пов'язана з візуальними аспектами сучасної культури. Ймовірно, не буде помилкою сказати, що культура була б немислима без здатності людини до зорового уяві. Образи, що народжуються їм, втілювалися на стінах печер, на мальовничих полотнах, в фотографії і в кіно, стаючи візуально сприймаються. М. Мосс говорив про те, що кожній культурі властиві свої особливі техніки тіла (ходи, стилі плавання, бігу, відправлення фізіологічних потреб та ін.). На думку окремих дослідників, процес створення образів, також може бути зарахований до такої техніки тіла.

Виходячи з даного положення, візуальні образи можна розглядати як відбитки тіла людини, його світогляду, ціннісних орієнтацій, а також культури, актором якої він є.

Отже, наразі дослідження тілесності перебувають у своєму ренесансі, що створює велику кількість результатів, що за своїм змістом можуть один одному суперечити, тому важливо систематизувати знання та детальніше досліджувати дану тематику.

Об'єктом моєї роботи є образ ідеального тіла

Предмет: образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності

Мета: дослідити співвідношення між сформованим образом тілесності і власною самістю суб'єкта.

Завдання:

1. Проаналізувати навну літературу з питань тілесності та образу ідеального тіла
2. Описати соціологічні концепти тілесності
3. Описати зв'язок тілесності та медіа
4. Проаналізувати поняття самості
5. Дослідити як відбувається представлення самості в медіа
6. Підготувати та провести емпіричне дослідження щодо формування образу власної тілесності
7. Опрацювати результати емпіричного дослідження

Розділ 1. Підходи до вивчення тілесності в соціології

1. Поняття тілесності

Під тілесністю у соціальних науках досить часто розуміється вміння «існувати над собою і власним тілом», що створює певне непорозуміння між термінами тіла та тілесності. Але по суті ці поняття мають дещо різні інтерпретації. Так, тіло - щось, що зрозуміле, надане від природи.

Зв'язок та перехрестя понять «тіло» та «тілесність», на нашу думку, має такі напрямки[Возний, 2014]:

1. «Фізичне тіло», матеріальний фізичний об'єкт, що існує.
2. «Організм» , як тіло що вивчається науковцями, а також те, як ми самі його відчуваємо
3. «Тілесність» як усвідомлення тіла як частини самого себе

Більшою мірою зазначена проблема актуалізована і представлена в роботах сучасних західних соціологів і соціальних філософів, зокрема в роботах М.Мерло - Понті (феноменологія тіла), І.Гофмана (тіло в повсякденному житті), М. Фуко (дисципліновані тіла), Ж .Бодрійяра (тіло і споживчі практики), М.Мосса (техніки тіла). Особливу значущість сьогодні набувають роботи А.Франка, Б.Тернера, М.Фітерстоуна, що заклали основу побудови соціологічної теорії тіла і розвитку такої галузевої дисципліни як «соціологія тілесності». У зв'язку з цим важливо зафіксувати, що проблематизація тілесності на рівні соціологічної рефлексії в західній науці не є традиційною практикою, основа якої була б закладена ще класиками соціології.

Соціологічне теоретизування феномена «тілесність» починається лише з середини ХХ ст., Тоді як до цього «тілесність» не була віднесена до розроблених областям наукового знання, про що свідчить відсутність власне

соціологічної теорії тіла протягом тривалого періоду часу. У зв'язку з цим виникає цілком закономірне питання щодо того чому саме з другої половини ХХ ст. відбувається проблематизація тілесності на рівні соціологічного осмислення і які основні чинники, що детермінують цей процес.

Багато сфер соціології зачіпають характеристики тіла - вразливість і витонченість, обмеженість переміщення в часі і в просторі - володіють соціальними знаннями [Фуко, 1999]

Цей шар проблематики телесності піднімається в дослідженнях Фуко, показавшего взаємобумовленність соціальних практик і тілесних практик, а також механізми формування типів тілесності, адекватних того чи іншого типу общественногoустройства. Тілесність тут - об'єкт і продукт соціальних впливів, поверхня, на де ведеться запис норм і законів [Фуко, 1999] .

Для Фуко тіло - спосіб показати історію наук, соціальних інститутів, або мистецтва, але до кола його інтересів не входить саме тіло - це лише матеріал для складання карти. Фуко показує, що тіло є носієм смисла. Тілесність, в розумінні Фуко, є те, що надає можливість почати говорити про тіло, ввести тіло в той чи інший дискурс. Або інакше, тілесність - є місце для тіла в дискурсі, тобто тілесність визначає, коли про тіло можна говорити [Фуко, 1999] .

Результатом зміни характеру тематизації постсучасності в рамках постмодерністського способу теоретизування стає все більша онтологізація соціологічного знання.

Так, П.Штомпка, бачить в сучасній соціології масштабний, парадигмальний зсув у напрямку до нової соціології соціальної екзистенції, яку вчений також називає соціологією повсякденному житті. Польський вчений, зазначає, що центр уваги соціології останнім часом різко змінюється. Більшість соціологів захоплено пишуть про проблеми здоров'я, сексуальності, цінності людської

індивідуальності, любові, дружби, без уваги не залишається і проблематика «тілесного» як предмет соціологічної рефлексії.

Логічним результатом зафіксованих тенденцій стає те, що в останні десятиліття соціологи все більше уваги приділяють біологічним проблемам функціонування людини. У числі найбільш значущих напрямків дослідження - ризику здоров'я, дискурс «старіння» і «антистаріння», нові підходи до розуміння людського тіла.

Можна відзначити, як приклад, «проблематику робочої групи «Тіло в соціальних науках» I-го Форуму соціології: кордону тілесності, тіло і природа, танцюючі тіла в кіберпросторі, транссексуальні і трансгендерні тіла, тілесний фактор в соціальних мережах і інше» [Бекус, 2016: с .23].

Дослідження ж саме жіночої тілесності і тілесних практик в соціології здійснюється головним чином на стику соціології тіла і теорій гендеру. У зв'язку з цим зміст даного розділу сконцентровано на аналізі сучасного стану соціологічних теорій тіла, контексті їх виникнення, і базових соціологічних категоріях, актуальних для вивчення жіночої тілесності - тілесність, тілесні практики, гендер. У цьому розділі будуть вирішені дві задачі дисертаційного дослідження. По-перше, завдання з вивчення розвитку уявлень про тілесні практиках в соціальній науці і розробці класифікації відповідних концепцій, по-друге, завдання проведення аналізу співвідношення категорій «тіло», «стать», «гендер», і виділення їх значення для соціологічного вивчення жіночої тілесності.

Сучасні соціологи і феміністські дослідники звертаються до класики з метою її реінтерпретації і прочитання в «в категоріях тілесного». Як зазначає Шилінг, в роботах таких класиків, як Карл Маркс, Еміль Дюркгейм і Георг Зіммель, тіло, не будучи головним предметом інтересу, виступало багатовимірним посередником улаштування суспільства, будучи одночасно його джерелом (креативне включення в соціальне життя), місцезнаходження

(зосередження соціальних норм і структур) і засобом (двосторонній зв'язок індивідуального і колективного) .

При цьому, намагаючись переосмислити місце тіла в роботах «батьків-засновників» соціології, сучасні дослідники не забувають звертатися до виконання окремих робіт, що є скоріше винятком для свого часу.

Наприклад, есе Марселя Мосса про техніки тіла, опублікованому в 1936 році на стику соціології та соціальної антропології. До даної теорії нерідко звертаються при аналізі дисциплінарного і технологічного аспектів освоєння тіла. Як видно з постулатів Тернера, соціологія тіла прагне обґрунтувати право на вивчення тілесності як соціального, а не суто біологічного феномена.

Соціальні норми виявляються інкорпорованими в тіла, соціальні дії вчиняють тілесно втілені індивіди; так і чи інакше, тіло є об'єктом соціальної регуляції і в той же час провідником соціальних інновацій за допомогою включення індивідів у соціальне життя.

2. Історична зміна еталону тілесності

Виходячи з попереднього розділу, основне завдання дослідника полягає у виявленні якісних змін (соціальних, культурних, економічних, політичних, ціннісних) в соціальній дійсності, що стали свого роду каталізаторами осмислення феномена «тілесність» на рівні наукової рефлексії.

Отже, західне суспільство на рубежі 50-60гг. ХХ ст. відчуває на собі ряд істотних трансформаційних процесів, що торкнулися всі сфери суспільного життя людей, які прямо або опосередковано, сприяли зміні ставлення західної людини до власного тіла [Уилмор, 1996].

Таким чином, ми приходимо до висновку, що теоретизування феномена «тілесність» в західному соціологічному дискурсі на рубежі 50-60 рр. ХХ ст. обумовлено впливом екзогенних і ендогенних факторів. Перші з них носять зовнішній по відношенню до науки характер і являють собою сукупність економічних, політичних, культурних, ціннісних, і ін.

Трансформацій в соціальній дійсності, які суттєво змінили роль і значення власного тіла в житті індивідів. Саме ці процеси, пов'язані з «виходом назовні» власного тіла як специфічної цінності, товару, способу самопрезентації та ін., Сприяють проблематизації даного феномена на рівні соціологічного аналізу.

На окрему увагу заслуговує і виникнення різноманітних соціальних рухів і субкультур у другій половині ХХ століття, які закликали до переосмислення тілесності і відмінності статей. Серед них можна виділити руху new age, хіпі, «зелені», «сучасний примітивізм», кожне з яких в тому чи іншому вигляді поставило питання про переосмислення тіла і розуму, експериментуванні з різноманітними тілесними і духовними практиками.

Необхідно відзначити і жіночий рух. Представниці фемінізму другої хвилі привернули увагу широкої громадськості до проблеми сексуального насильства, нерівності статей і його соціального закріплення за допомогою стигматизації та маргіналізації жіночого тілесного досвіду, такого як

вагітність, годування грудьми, менструація і ін. Після цього тіло в медіа стало розглядатися дещо інакше, хоча і зараз ми можемо спостерігати, особливо в різноманітних рекламах статусних речей ідеалізацію та об'єктивацію жіночого тіла як предметі розкоші, хоча з останніми роками все більшої популярності набуває пропагований Бодіпозитив, що закликає до повного прийняття своєї тілесності та недоліків і любові до себе. А оскільки подібні рухи набувають все більшої популярності, то і ЗМІ не можуть це ігнорувати та вимушені змінювати образ «ідеального тіла» у зв'язку з вимогами часу.

Висновки до розділу 1

В даному розділі було опрацьовано літературу щодо поняття тілесності в контексті соціології та загалом. Ознайомившись з літературою щодо тіла та тілесності таких авторів як: М.Мерло - Понті (феноменологія тіла), І.Гофмана (тіло в повсякденному житті), М. Фуко (дисципліновані тіла), Ж .Бодрійяра (тіло і споживчі практики), М.Мосса (техніки тіла). Особливу значущість сьогодні набувають роботи А.Франка, Б.Тернера, М.Фітерстоуна, що заклали основу побудови соціологічної теорії тіла і розвитку такої галузевої дисципліни як «соціологія тілесності» - за основу мною було взято поняття тілесності як того, що надає можливість почати говорити про тіло, ввести тіло в той чи інший дискурс.

Або інакше, тілесність - є місце для тіла в дискурсі, тобто тілесність визначає, коли про тіло можна говорити. Було обране саме це поняття, оскільки воно дає змогу розглядати тілесність в соціологічному дискурсі та говорити про її взаємозв'язок з іншими елементами суспільства.

Розділ 2. Тіло як компонент в алгоритмі соціального конструювання

2.1. Інтерпретація поняття самості в межах символічно-інтеракціоністського підходу

Попри те, що поняття самості є досить популярним та часто використовуваним, все ж існує ряд складнощів, що виникає при його інтерпретації

Одним із тих напрямів, що в принципі вводить поняття самості та в подальшому впливає на його розвиток є символічний інтеракціонізм. Центральною категорією в цьому підході, як вже було зазначено раніше виступає поняття самості, а тому нам важливо розуміти особливості даного поняття, а також усі специфіки підходу.

Перше, про що варто зазначити – сфери у яких символічний інтеракціонізм застосовує поняття самості. Серед них найбільш важливими є: взаємозв'язок самості з соціальним статусом, соціальними ролями, положенням індивіда у суспільстві, тощо [Edward, 1976].

Описуючи ці категорії, та залишаючись у призмі символічного інтеракціонізму, під самістю зазвичай розуміється структура, якій притаманні певні елементи, серед яких: те, що дуже добре описується у теорії «дзеркального я, самопізнання, ідентичність та суб'єктивне сприйняття людиною самої себе. Саме так самість сприймається через те, що на думку представників даного підходу, ця сама самість утворюється при виконання індивідом різних соціальних ролей та перебуванні у різних статусах в різні періоди життя. Тобто, індивід сприймає себе як індивіда, що має певні соціальні ролі та позиції, та має так звані «рольові ідентичності»

Рольова ідентичність є суб'єктивне відповідність індивіда займаній соціальної позиції. Розробка різних аспектів рольової ідентичності представлена в роботах Страйкера [Stryker, 1980]. Також Страйкер створює

систематизацію основних положень символічного інтеракціонізму, що стосуються самості:

1. Біхевіористські моменти, що описують поведінку індивіда в залежності від навколишнього середовища. Тобто, індивід за рахунок того, що комунікує з іншими він вчиться класифікувати та називати об'єкти навколишнього середовища. Також це дає змогу індивіду будувати очікування щодо певних об'єктів та реакції на їх справлення чи спростування.

2. Під соціальними ролями представники даного напрямку зазвичай розуміють символи та елементи, що є для всіх зрозумілими та інтерпретуються індивідами схожим способом та описують місце індивіда в соціальній структурі та ієрархії суспільства.

3. Індивіди, що перебувають на схожих соціальних ролях та позиціях своєю поведінкою та очікуваннями формують уявлення у суспільстві щодо певної ролі.

4. Коли індивід перебуває в певних фреймах та уявленнях щодо того, як вони мають себе поводити та приміряють ці фрейми на самих себе. Так і формується власна самість індивіда, певна рефлексія, що створює в самого індивіда уявлення щодо того, якою має бути його поведінка при перебуванні у певних соціальних ролях.

5. Якщо ж мова йде не тільки про самого індивіда, а його взаємодію з іншими індивідами та навколишнім середовищем індивід починає застосовувати очікування не лише до навколишнього середовища. А і власне до самої взаємодії та її об'єктів. На основі цих уявлень індивід і формує та визначає власні дії та власну поведінку.

6. Проте зазначене у пункті вище не можна називати повністю коректним визначенням соціальної поведінки. Але, по-перше, існують різноманітні більш ранні (альтернативні) визначення, що описують лише окремі аспекти даного поняття. Загалом же поведінку можна інтерпретувати як результат процесу вчинення певних дій, які зумовлено певними уявленнями та очікуваннями, що

інколи може видозмінити зміст взаємодії та її особливості, спосіб, форму, тощо.

7. Те, наскільки швидко будуть з'являтися та «приживатися» нові соціальні ролі буде залежати від особливостей структури певної, конкретної соціальної структури. Аде у відкритих структурах легше створювати нововведення та існує менше специфічних особливостей їх запровадження. Для закритих же структур вводити нові соціальні ролі є значно більш складним завданням. Прове важливо не забувати, що усі структури, навіть «відкриті» мають певні особливості та обмеження, що створюють особливості та вимоги для моливості проведення взаємодій.

8. В залежності від того, наскільки швидко нова соціальна роль здатна прижитися у соціальній структурі залежить те, яким чином відбуватиметься взаємодія

2.2. Самість як основа суб'єктності

Соціальне життя в сучасну епоху яскраво демонструє розрив між практиками індивідуальної свободи і регулярно відтворюваними практиками колективних керованих дій.

Втрата практик тілесної індивідуальності, тілесної свободи, яскраво проявилася в соціальних реаліях ХХ століття, свідчить про можливі ризики формування деіндивідуалізованих тілесності імпліцитно конституюючої масове деперсоналізувати свідомість.

Соціальне буття людини сучасності найбільш яскраво виражає дисонанс індивідуального і масового, особистого і соціального, автономного і деперсоналізувати крізь призму тілесного контролю. Тілесна індивідуальність, як феномен соціального життя, знаходить своє втілення в сучасності в різних дискурсах і практиках. Разом з тим діалектика свободи і дисципліни тіла багато в чому можна пояснити парадигмальними установками самого суспільства *modernity*, в якому одночасно співіснують і прагнення до повної свободи людського тіла і вимоги жорсткого контролю над людиною і його тілом. Мішель Фуко справедливо вважав, що тілесність в дисциплінарному суспільстві є об'єктом контролю, а основним методом контролю виявляється вправу, завдяки якому тіло стає дисциплінованим і керованим, тілесність в сучасному суспільстві стала більш індивідуалізованою, але існують колективні образи, якими люди прагнуть відповідати.

2.3. Активізація формування самості, шляхом активізації уваг на тілесності

Соціальні реалії ХХ століття в їх тоталітарної різновиди яскраво продемонстрували процес девальвації людської індивідуальності через технології тілесного примусу, дресирування і атомізацію тіла. Публічна демонстрація тіла-механізму репрезентує розчинення людської індивідуальності в колективі, показує легкість переходу людини в стан «гвинтика» безликої соціальної маси.

Побудова, формування суспільства, як цілісного феномена, неможливо без образів тіла, інструкцій різного роду по його оформленню, розвитку та функціонуванню, формування ставлення до тілесності, як до категорії людського існування. [Фуко, 1999]. В рамках теорії соціального конструктивізму тілесність осмислюється як тіло людини, що піддалося впливу безлічі різних соціальних чинників.

Тілесність, як категорія людського існування, стає тим самим найважливішим фактором соціального буття. Практики конструювання тілесності модерних суспільств, відображаючи одночасно індивідуальну специфіку існування людини і його соціальний образ, гранично загострюють проблему індивідуальної і соціальної складових природи людини.

В той же час починається новий період дослідження тілесності. З'являються більш ширші поняття щодо тілесності, коли людина вже не лише плоть і душа, а ще й культура

“...Оскільки зовнішня (оточуюча) і внутрішня (тілесна) природа людей, – пише В.А. Кутирєв, – нерозривно пов'язані, остільки цілком штучне оточення несумісне з буттям людини як природної істоти” [Кутирєв].

Технології також не стояли на місці, а тому людина, що опинилася в оточенні різноманітних приладів, намагаючись пристосуватися до штучного оточення починає займатися своєю тілесністю, адже людині необхідно адаптуватися, а тіло здатно до змін та еволюції.

Загалом можна сказати, що формування певної тілесності дозволяє людині проявляти свою самість. Адже людина має не лише психіку, а й фізичне тіло, що часто може багато про що сказати в позиціонуванні людиною себе. Тобто тіло тепер не просто тіло, тепер ми говоримо про так звану соціальну тілесність. Адже людина пізнає навколишній світ саме завдяки своєму тілу та його здатностям: відчуття, почуття, тощо

Тобто тілесність виступає певним маркером індивіда в його соціальній реальності

2.4. Сучасні медіа як засіб соціального конструювання та візуалізації образу власної самості

У XXI столітті культурні суперечності, наукові і технологічні прориви, цивілізаційні ризики вимагають глибокої рефлексивної роботи з оцінки існуючих і невпинно виникають практик конструювання тілесності.

Але дослідження та тези з приводу впливу реклами на суспільство почали з'являтися сторіччям раніше. Так, наприклад, наприкінці XX сторіччя одним з перших, хто став розглядати суспільство через вивчення реклами був І.Гофман.

У своїй праці «Гендер і реклама» автор виводить основні принципи та особливості зображення чоловіків та жінок у рекламі [Гофман, 1976: с 8]:

1. Жінки завжди зображуються нижчими за чоловіків. Також зріст виступає показником соціального статусу людини.
2. Жінки асоціюються з ніжністю та легкістю, а тому часто в кадрі з жінками є предмети, що це підкреслюють, або ж це робиться за допомогою рухів та жестів самої жінки
3. Зазвичай в ролі експерта знаходиться чоловік
4. Чоловіки частіше зображуються у вертикальних позах, стоячи, жінки ж та діти – у горизонтальних: стоячи чи лежачи
5. Чоловіки у рекламі дивляться прямо на глядача чи на людей вищих за статусом, жінки зазвичай дивляться на чоловіків
6. При ситуаціях небезпеки чоловіки частіше за все зображуються сильними та упевненими, а жінки – розгубленими.
7. При близькій взаємодії з чоловіками жінки зображуються з мрійливим виразом обличчя [Гофман, 1976: с 8].

Тобто, реклама досить часто використовує різноманітні технології та способи зображення тілесності, щоб відповідати різних архетипам та утворювати в уяві населення образи «справжнього чоловіка» та «справжньої жінки», що часто можуть бути досить стереотипними та підкріплюватися

такими ж рекламними роликами. Часто такі ролики демонструють не лише ментальні та психологічні риси особистості, що мають бути притаманні представникам певної статті, але й певні особливості тілесності, елементів зовнішності, що сприймаються та подаються як «ідеальні».

Соціальні ж мережі, що набули популярності зараз, складаються з таких веб-сайтів, як Twitter, Tumblr, Instagram, Pinterest і Facebook, які дозволяють користувачам створювати і ділитися контентом. Зображення худорлявості, які сприяють ідеалізації худорлявості і веб-сайтів, присвячених розладів харчової поведінки, стають все більш поширеними в соціальних мережах. Веб-сайти, присвячені розладів харчової поведінки (наприклад, про-ана і булімія), являють собою форми соціальних мереж, де люди можуть ділитися порадами і зображеннями, які спонукають їх однолітків проявляти поведінку, пов'язане з розладом харчової поведінки. Було доведено, що ці веб-сайти мають шкідливий вплив, тому що вони повідомляють глядачеві, що тонкий ідеал - це не тільки досяжною, але й необхідно.

Жінки частіше порівнюють себе в Інтернеті, коли відчувають необхідність поліпшити свою зовнішність. Жінки з низькою самооцінкою з більшою ймовірністю будуть відчувати незадоволеність після порівняння себе з зображеннями в соціальних мережах, а жінки, які борються з раніше існуючими розладами харчової поведінки, можуть погіршити їх через порівняння тіла, підживлює соціальними мережами. Дослідження, проведене серед студенток в США, показало, що жінки, які проводять багато часу в Facebook, відчувають підвищену невдоволення своїм тілом.

Позитивні або негативні, інші платформи соціальних мереж також вплинули на своїх користувачів. В ході онлайн-експерименту за участю жінок в США було виявлено, що користувачі Pinterest, які стежили за фітнес-дошками, «з більшою ймовірністю проявили екстремальне поведінка по зниженню ваги». Було також виявлено, що ці дошки сприяли позитивну кореляцію між соціальним порівнянням, ідеальним типом жіночого тіла і екстремальною поведінкою щодо зниження ваги

Кілька досліджень показали, що расова та етнічна приналежність можуть впливати на те, як жінки сприймають образ тіла. Кольорові жінки часто по-іншому сприймають свій образ тіла, ніж білі жінки - різниця, яка може бути пов'язана з культурними відмінностями, такими як сімейний і громадський досвід, расова або етнічна гордість, а також іншими відмінностями, такими як вплив дитинства (наприклад, шкільна середа).

В кінцевому рахунку, ці відмінності можуть мати тривалий вплив на те, яким чином на білих і небілих жінок впливають зображення в ЗМІ і культурні ідеали образу тіла і краси. Лавджой в своєму дослідженні, яке порівнює сприйняття образу тіла і розлади харчової поведінки у чорношкірих і білих жінок за допомогою огляду літератури, виявляє, що стратегії (наприклад, опір загальноприйнятим ідеалам краси), які чорні жінки використовують, щоб кинути виклик основним зображенням жіночого тіла і розвиток позитивної самооцінки часто підкріплюється підтримкою інших чорношкірих жінок.

Ті ж самі типи підтримують спільнот були відтворені таким же чином для білих жінок в літературі. Лавджой стверджує, що ця різниця в підтримці може вплинути на те, як на чорних і білих жінок впливають руйнівні ідеали іміджу тіла і краси. А саме, чорні жінки можуть бути менш сприйнятливі до цих згубних ідеалам, ніж білі жінки, в результаті сильної підтримки в своїх громадах. Однак таке дослідження не передбачає, що чорношкірі жінки не схильні до шкідливих ідеалам образу тіла і краси. Майя А. Поран вважає, що «всупереч популярним теоріям, які припускають, що чорношкірі жінки захищені «Чорної культурою», яка захищає їх від негативних ефектів уявлення тіла, тим самим залишаючи їм більш високу тілесну репутацію», чорні жінки в ній дослідження дійсно зазнало» [Жаров, 2001].

- (1) тиск, щоб бути худим,
- (2) тиск з боку переваг чоловіків різних національностей,
- (3) конкуренцію з іншими чорношкірими жінками в сфері краси, і
- (4) сильне почуття того, що їх спотворюють медіа-зображення худих чорношкірих жінок.

Автори дослідження приходять до висновку: «Тому, хоча важливо визнати внесок підтримують спільнот в позитивну самооцінку, яку можуть відчувати деякі чорношкірі жінки, важливо, щоб це не затінюють руйнівний вплив, яке шкідливі ідеали образу тіла і краси можуть надати на чорношкірих жінок».

Висновки до розділу 2

В даному розділі було розглянуто поняття тілесності як елементу соціального конструювання через призму символічного інтеракціонізму. Перше, про що варто зазначити – сфери у яких символічний інтеракціонізм застосовує поняття самості. Серед них найбільш важливими є: взаємозв'язок самості з соціальним статусом, соціальними ролями, положенням індивіда у суспільстві, тощо.

Втрата практик тілесної індивідуальності, тілесної свободи, яскраво проявилася в соціальних реаліях ХХ століття, свідчить про можливі ризики формування деіндивідуалізованих тілесності імпліцитно конституюючої масове деперсоналізувати свідомість.

Соціальне буття людини сучасності найбільш яскраво виражає дисонанс індивідуального і масового, особистого і соціального, автономного і деперсоналізувати крізь призму тілесного контролю. Тілесна індивідуальність, як феномен соціального життя, знаходить своє втілення в сучасності в різних дискурсах і практиках.

Побудова, формування суспільства, як цілісного феномена, неможливо без образів тіла, інструкцій різного роду по його оформленню, розвитку та функціонування, формування ставлення до тілесності, як до категорії людського існування. [Фуко, 1999]. В рамках теорії соціального конструктивізму тілесність осмислюється як тіло людини, що піддалося впливу безлічі різних соціальних чинників.

Соціальні мережі складаються з таких веб-сайтів, як Twitter, Tumblr, Instagram, Pinterest і Facebook, які дозволяють користувачам створювати і ділитися контентом. Зображення худорлявості, які сприяють ідеалізації худорлявості і веб-сайтів, присвячених розладів харчової поведінки, стають все більш поширеними в соціальних мережах. Також було наведено приклади відповідних досліджень.

Розділ 3. Образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності студентів КНУ

Даний присвячено дослідженню образу ідеального тіла як чинника соціального конструювання власної суб'єктності студентів КНУ.

Програма соціологічного дослідження:

Об'єкт: Образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності.

Предмет: Образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності студентів факультету соціології КНУ.

Мета: Описати образ ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності студентів факультету соціології КНУ.

Завдання:

1. Дослідити образ ідеального тіла в уяві студентів факультету соціології КНУ
2. Виявити, чи впливає тілесність, що транслюється у ЗМІ, на думку студентів, на їх суб'єктність
3. Перевірити ряд дослідницьких гіпотез

Для проведення даного дослідження через карантинні обмеження було обрано онлайн-формат та опитано 90 студентів факультету соціології за допомогою анкети розміщеної у гугл-формі

Сама анкета виглядала наступним чином (Див. Додатки)

Отже, студенти, що відносили до себе до правих та правоцентричних політичних поглядів схильні вважати себе ідеальними, а також підтримують думку про те, що кожна людина є ідеальною від народження.

Матеріальний стан жодним чином не вплинув на ставлення респондентів до власної тілесності, а от стать мала значний вплив, респонденти чоловічої статі більш схильні вважати себе ідеальними та рідше вдавалися до практик покращення власної тілесності заради досягнення ідеалу (Див. Рис.1). Що цікаво, більшість тих, хто вдавався до подібних практик все одно не вважають себе ідеальними.

Рис.1. Досвід у практиках зміни власної тілесності заради досягнення ідеалу

Також, ЗМІ та соціальні мережі впливають на думку респондентів на їх уявлення про ідеальне тіло. Подібну думку підтримало 43% опитаних, в той же час, 67% опитаних вважають, що ЗМІ та соціальні мережі впливають на уявлення про «ідеал» у суспільстві в цілому. З цього можна зробити висновок, що ЗМІ та соціальні мережі дійсно є дуже вагомим чинником у формуванні індивідами їхньої суб'єктності.

Також більшість респондентів зазначили те, що практично щодня чують про те, що саме є «ідеальним» в контексті тілесності (див. Рис.2.). Основними ж джерелами подібних посилів є саме різноманітні ЗМІ, особливо реклама та інстаграми популярних співаків та блогерок.

Рис.2. Частота контакту респондентів з уявленням «ідеального»

Найбільш популярними уявленнями при згадуванні ідеального тіла є наступні (Див. Рис.3):

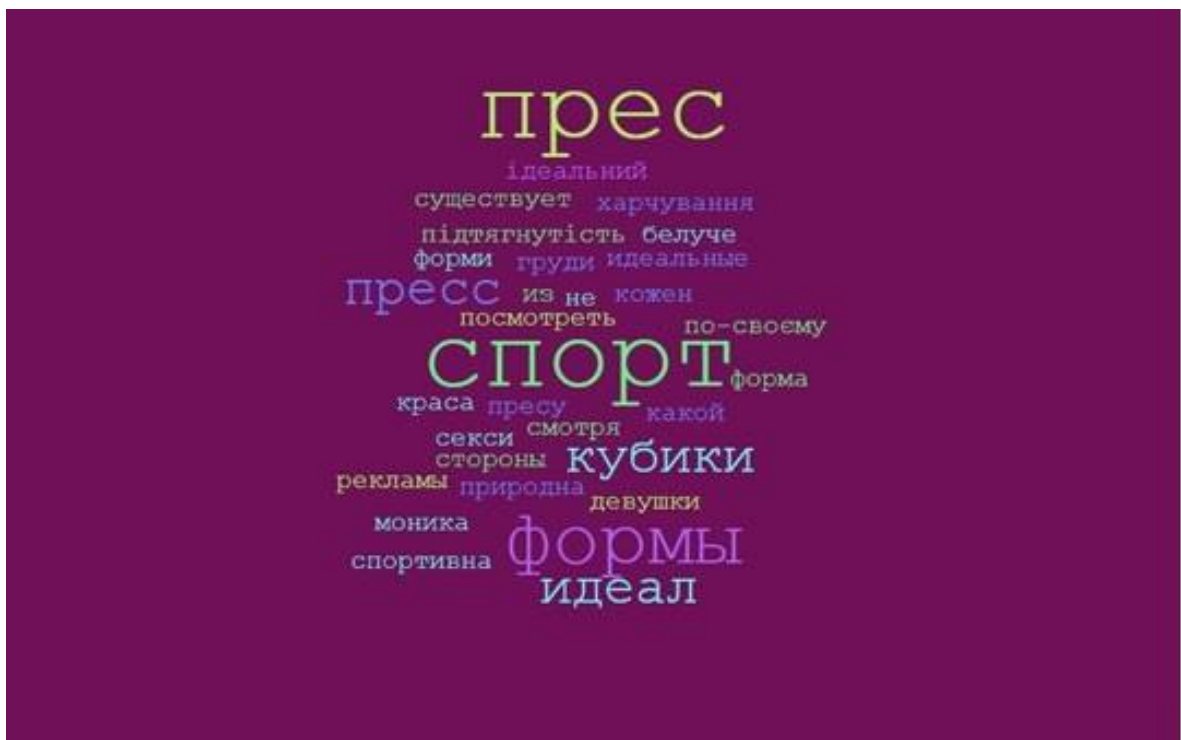

Рис.3. Хмара слів асоціацій до словосполучення «ідеальне тіло»

Також, серед стимулів, що були б найбільш вагомими для змін респондентами власної тілесності були думки оточення та бажання бути схожими на блогерок та зірок

Серед негативних же стимулів були засудження оточення та невіра у те, що можна досягти ідеалу.

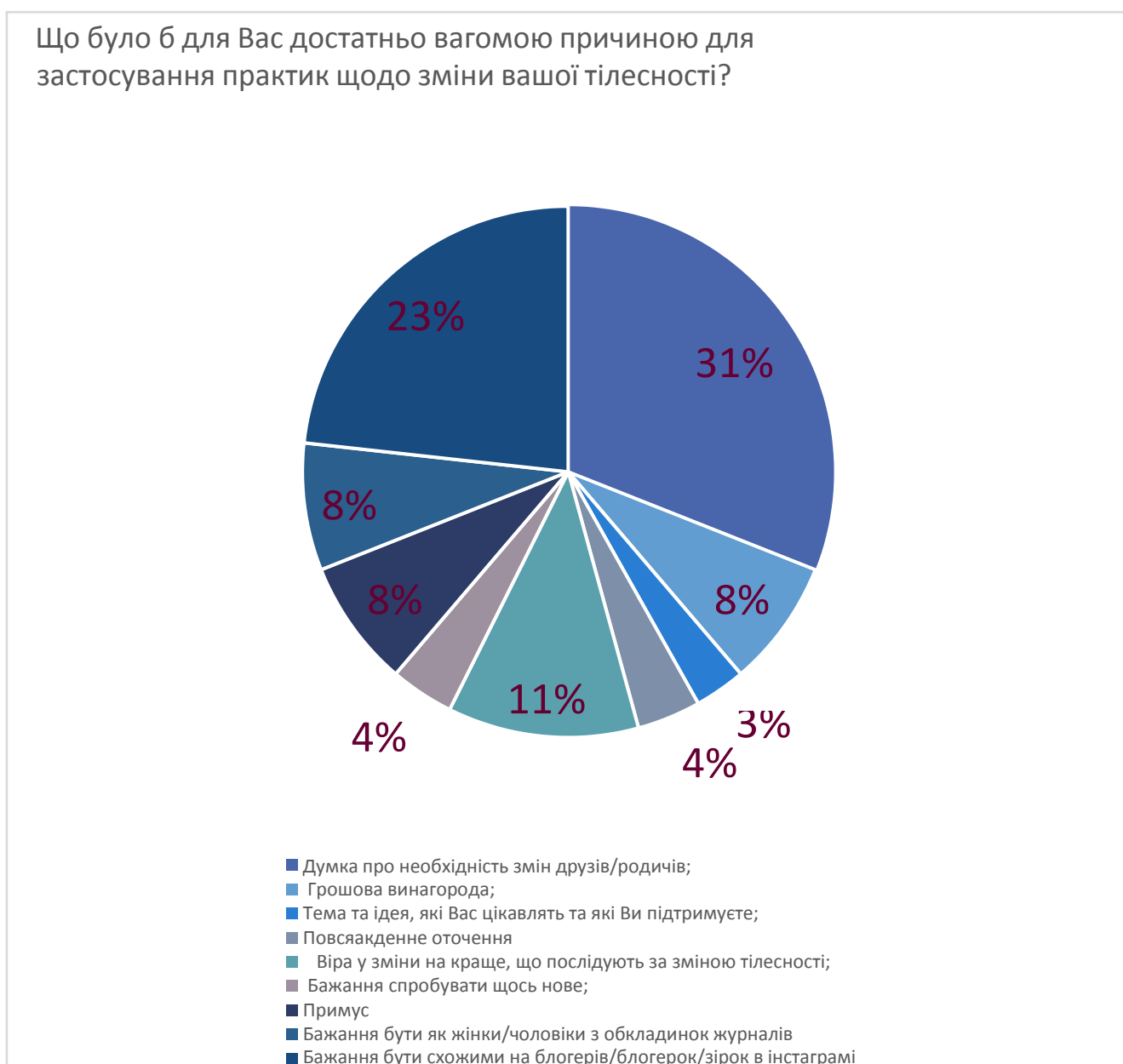

Рис.4. Фактори впливу на застосування практик зміни власної тілесності

Що було б для Вас достатньою причиною для не застосування практик щодо зміни Вашої тілесності?

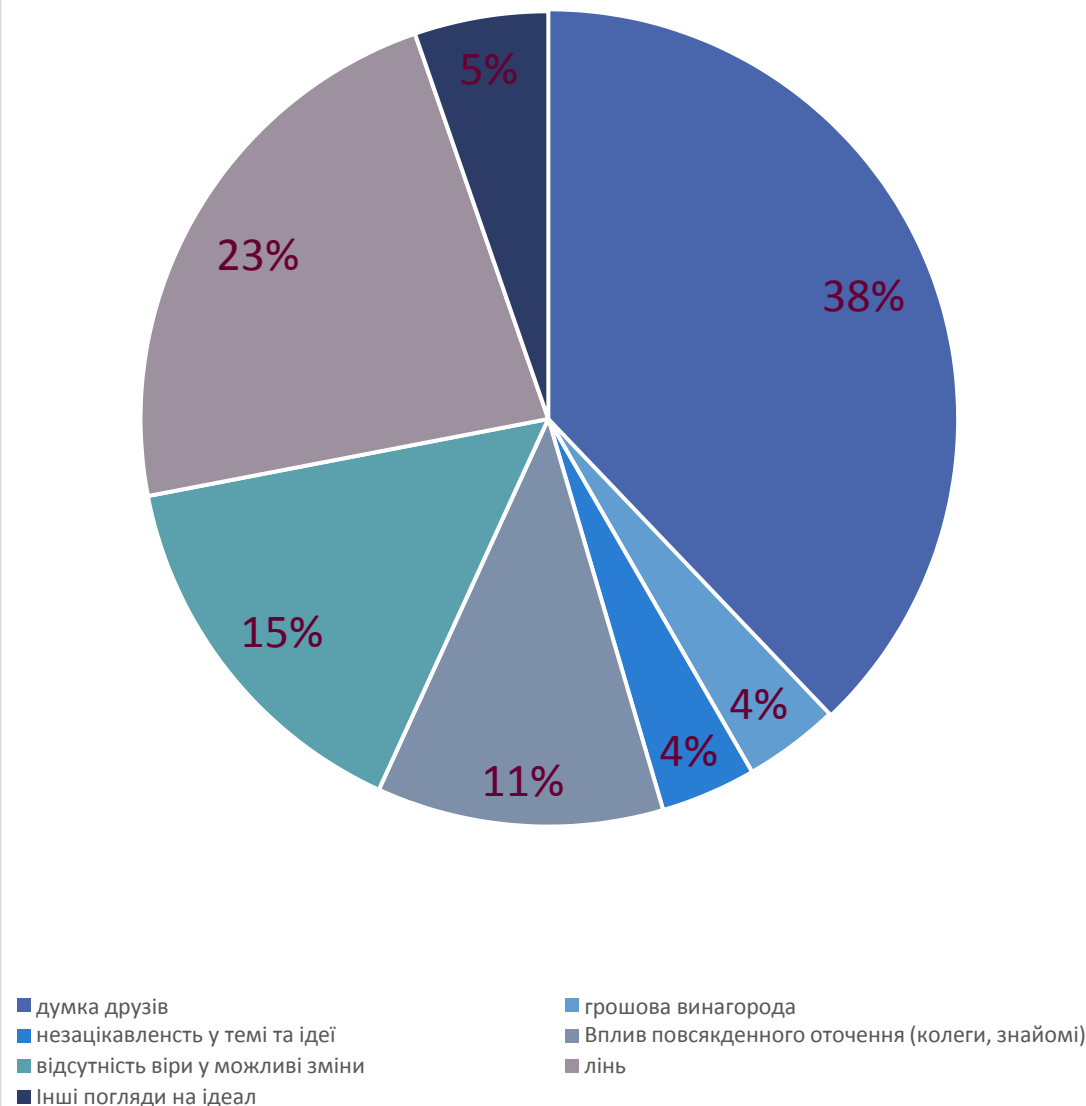

Рис.5. Фактори впливу на не застосування практик зміни власної тілесності

Також варто відзначити, що самість може бути представлена презентацією власної тілесності, за допомогою елементів одягу, підкресленням певних форм тіла аксесуарами, розміщенням в просторі.

На питання про те як часто респонденти чують про те, яким же має бути ідеал тілесності, більшість відповіли, що щодня або раз на кілька днів, хоча слідкує за образом ідеального тіла лише близько третини наших респондентів.

Серед опитаних респондентів третина брала участь у практиках покращення власної тілесності та очікувані результати це принесло лише 20% із них (Див.Рис. 6).

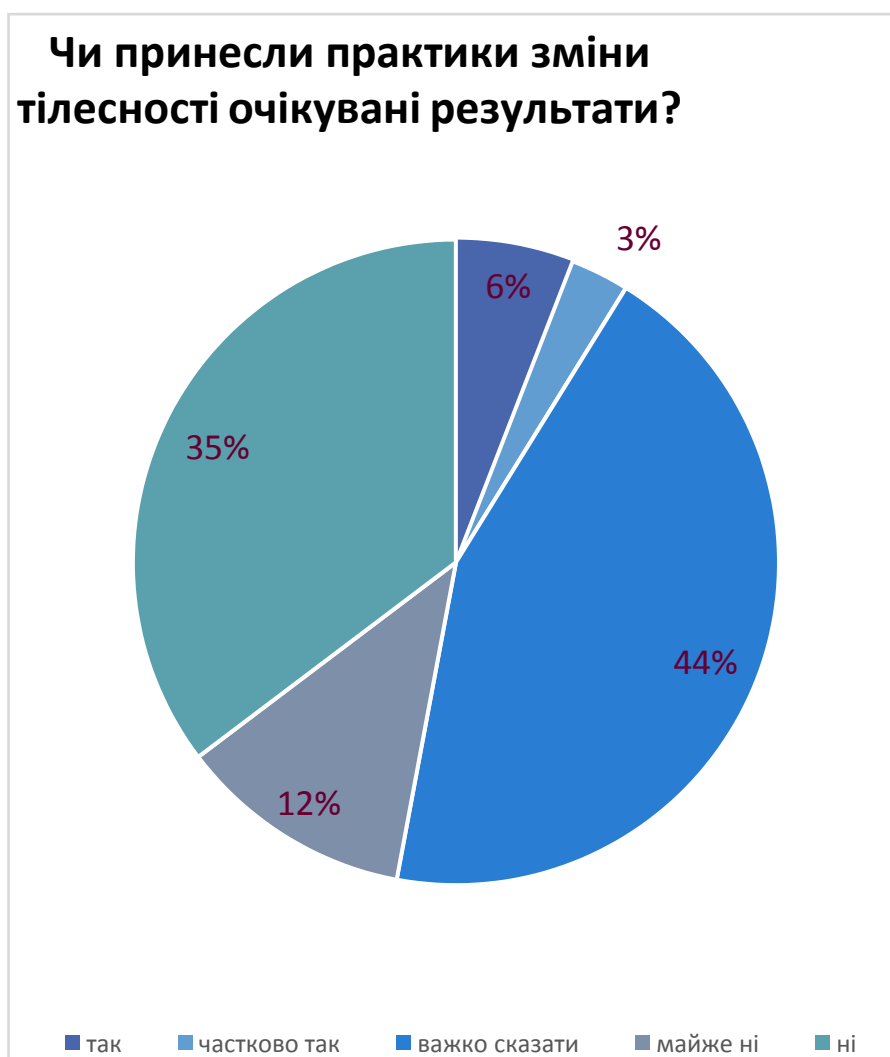

Рис.6. Ефективність практик змін власної тілесності

Також респондентам було запропоновано заповнити таблицю з різними тезами щодо образу ідеального тіла та отримано наступні результати: найвищий бал має теза про те, що в суспільстві на однаковому рівні існують ідеальні образи як чоловічого так і жіночого тіла. Також, більшість респондентів погодилися з думкою, ЗМІ нав'язують нам певні ідеали тілесності. Думки ж щодо того, чи кожен є ідеальним чи все ж потрібно прагнути до ідеалу краси мають приблизно однаковий рівень підтримки серед респондентів (Див. Табл. 1.)

тези	оцінка
Потрібно будувати ідеальне тіло з параметрами 90-60-90	2.3
Ідеалу не існує, потрібно приймати себе таким, який є	3.1
Існує певний ідеал не лише жіночого, а й чоловічого тіла	5.0
ЗМІ нав'язують нам образ «ідеалу», щоб підтримувати поведінку масового споживання	4.2
Кожна людина по-своєму ідеальна від народження	2.1

Таблиця 1. Ставлення респондентів до різних тез щодо образу ідеального тіла

Висновки до розділу 3

Було проведено емпіричне дослідження щодо формування образу власної тілесності студентами факультету соціології КНУ. Методологічною основою даного дослідження став підхід символічного інтераціоналізму, оскільки він дає змогу за допомогою поняття самості описати та говорити про необхідні нам процеси.

За результатами емпіричного дослідження було виявлено зв'язок між ЗМІ та суб'єктивним сприйняттям студентами своєї тілесності. ЗМІ та соціальні мережі впливають на думку респондентів на їх уявлення про ідеальне тіло. Подібну думку підтримало 43% опитаних, в той же час, 67% опитаних вважають, що ЗМІ та соціальні мережі впливають на уявлення про «ідеал» у суспільстві вцілому. З цього можна зробити висновок, що ЗМІ та соціальні мережі дійсно є дуже вагомим чинником у формуванні індивідами їхньої суб'єктивності.

Самість же може бути представлена презентацією власної тілесності, за допомогою елементів одягу, підкресленням певних форм тіла аксесуарами, розміщенням в просторі.

Також студенти, що відносили до себе до правих та правоцентричних політичних поглядів схильні вважати себе ідеальними, а також підтримують думку про те, що кожна людина є ідеальною від народження.

Матеріальний стан жодним чином не вплинув на ставлення респондентів до власної тілесності, а от стать мала значний вплив, респонденти чоловічої статі більш схильні вважати себе ідеальними та рідше вдавалися до практик покращення власної тілесності заради досягнення ідеалу.

Висновки

Отже, в даній роботі було проведено огляд наукової літератури, в результаті опрацювання якої було виявлено, що соціологічне теоретизування феномена «тілесність» починається лише з середини ХХ ст., Тоді як до цього «тілесність» не була віднесена до розроблених областей наукового знання, про що свідчить відсутність власне соціологічної теорії тіла протягом тривалого періоду часу. У зв'язку з цим виникає цілком закономірне питання щодо того чому саме з другої половини ХХ ст. відбувається проблематизація тілесності на рівні соціологічного осмислення і які основні чинники, що детермінують цей процес.

Сучасні соціологи і феміністські дослідники звертаються до класики з метою її реінтерпретації і прочитання в «категоріях тілесного». Як зазначає Шилінг, в роботах таких класиків, як Карл Маркс, Еміль Дюркгейм і Георг Зіммель, тіло, не будучи головним предметом інтересу, виступало багатовимірним посередником улаштування суспільства, будучи одночасно його джерелом (креативне включення в соціальне життя), місцезнаходження (зосередження соціальних норм і структур) і засобом (двосторонній зв'язок індивідуального і колективного) .

При цьому, намагаючись переосмислити місце тіла в роботах «батьків-засновників» соціології, сучасні дослідники не забувають звертатися до виконання окремих робіт, що є скоріше винятком для свого часу.

Соціальне життя в сучасну епоху яскраво демонструє розрив між практиками індивідуальної свободи і регулярно відтворюваними практиками колективних керованих дій.

Втрата практик тілесної індивідуальності, тілесної свободи, яскраво проявилася в соціальних реаліях ХХ століття, свідчить про можливі ризики формування деіндивідуалізованих тілесності імпліцитно конституюючої масове деперсоналізувати свідомість.

Соціальне буття людини сучасності найбільш яскраво виражає дисонанс індивідуального і масового, особистого і соціального, автономного і деперсоналізувати крізь призму тілесного контролю. Тілесна індивідуальність, як феномен соціального життя, знаходить своє втілення в сучасності в різних дискурсах і практиках.

Технології також не стояли на місці, а тому людина, що опинилася в оточенні різноманітних приладів, намагаючись пристосуватися до штучного оточення починає займатися своєю тілесністю, адже людині необхідно адаптуватися, а тіло здатно до змін та еволюції.

Загалом можна сказати, що формування певної тілесності дозволяє людині проявляти свою самість. Адже людина має не лише психіку, а й фізичне тіло, що часто може багато про що сказати в позиціонуванні людиною себе. Тобто тіло тепер не просто тіло, тепер ми говоримо про так звану соціальну тілесність. Адже людина пізнає навколишній світ саме завдяки своєму тілу та його здатностям: відчуття, почуття, тощо

Тобто тілесність виступає певним маркером індивіда в його соціальній реальності

Також було досягнуто мету роботи і завдяки проведенню міні-дослідження щодо представлення власної самості студентами КНУ у контексті тілесності та ЗМІ, було підтверджено те, що студенти суб'єктивно вважають соціальні мережі та ЗМІ, а також образ ідеального тіла, що в них транслюється фактором впливу на формування власної суб'єктності. Тобто, було встановлено, що образ власного тіла має значення як для позитивного так і негативного сприйняття себе і в формуванні образу себе для інших. серед стимулів, що були б найбільш вагомими для змін респондентами власної тілесності були думки оточення та бажання бути схожими на блогерок та зірок

Часто тілесність може також виступати маркером та транслятором певних політичних та соціальних поглядів респондентів. Так, студенти, що відносили до себе до правих та правоцентричних політичних поглядів схильні вважати

себе ідеальними, а також підтримують думку про те, що кожна людина є ідеальною від народження.

Матеріальний стан жодним чином не вплинув на ставлення респондентів до власної тілесності, а от стать мала значний вплив, респонденти чоловічої статі більш схильні вважати себе ідеальними та рідше вдавалися до практик покращення власної тілесності заради досягнення ідеалу.

Також важливо зазначити, що самість може бути представлена презентацією власної тілесності, за допомогою елементів одягу, підкресленням певних форм тіла аксесуарами, розміщенням в просторі.

Загалом же вважаю дану тему актуальною, особливо в період, коли стандарти краси оскаржуються та видозмінюються завдяки різним течіям та поширенню політики прийняття себе, що відкриває ціле поле для подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. М.: Наука, 2000. - 351 с.
2. Бекус Н. Эротика взгляда: фотография или тело. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://photoscope.iatp.by/critic4.html>
3. Бердяев Н. Человек и машина. (Проблема социологии и метафизики техники) / Николай Бердяев // Путь. – Май 1933.
4. Быховская, И. М. «Номо somatikos» : аксиология человеческого тела / И. М. Быховская. – М., 2000.
5. Гофман I. Гендер і реклама /Гофман I/ - 1976, с. 8-10
6. Adler, Alfred. 1931. What Life Should Mean to You. Boston: Little, Brown.
7. Alinsky, Saul D. 1941. "Community Analysis and Organization." American Journal of Sociology 46:797-808.
8. Ansbacher, H., and Rowena Ansbacher. 1956. The Individual Psychology of Alfred Adler. New York: Basic Books.
9. Bauman, Laurie J., Ruth E. K. Stein and Henry Ireys. 1991. "A Framework for Conceptualizing Interventions." Sociological Practice Review 2:241–251.
10. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : 1999. – 340 с.
11. Бодрийяр Ж. Соблазн / Ж. Бодрийяр – М. : Ad Marginem, 2000. – 268 с.
12. Быховская И.М. Номо somatikos: аксиология человеческого тела / И. Быховская. – М. : Эдиториал УРСС, 2000. – 208 с.
13. Гапова О. Полный фуко: тело как поле власти [Электронный ресурс] / О. Гапова. – Режим доступа. <http://commons.com.ua/?p=11001>.
14. Дуглас Дж. Кто победит хищника? [Электронный ресурс] / Дж. Дуглас. – Режим доступа: <http://www.serial-killers.ru/materials/duglas-dzh-kto-pobedit-xishhnika.htm>.
15. Жаров Л.В. Двадцатилетний опыт изучения проблемы человеческой телесности (взгляд врача и философа) / Л.В. Жаров. – Ростов н/Д., 2001. – С. 6.

16. Культурология / Н.Г. Багдасарьян, Г.В. Иванченко, А.В. Литвинцева и др.; [под ред. Н.Г. Багдасарьян]. – 4-е изд., испр. – М. : Высшая школа, 2002. – 511 с.
17. Мерло-Понти М. Око и дух / М. Мерло-Понти. – М. : Искусство, 1992. – 360 с.
18. Михель Д. Тело в западной культуре / Д. Михель. – Саратов, 2000. – 172 с.
19. Тело // Математическая энциклопедия. – М. : Советская энциклопедия, 1977–1985. – С. 790.
20. Уилмор Дж. Х. Физиология спорта и двигательной активности / Дж. Х. Уилмор. – К. : Олимпийская литература, 1997. – 504 с.
21. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы / М. Фуко, пер. с фр. В. Наумова [под ред. И. Борисовой]. – М. : Ad Marginem, 1999. – 420 с.
22. Cavalli-Sforza L. Cultural Transmission and Evolution: A Quantitative Approach / L. Cavalli-Sforza, M. Feldman. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1981. – 240 p.
23. Edward O. Wilson Sociobiology: The New Synthesis / O. Edward. –Belknap Press, 1975. – 270 p.

АНКЕТА

Доброго дня, прошу Вас взяти участь у соціологічному дослідженні, метою якого є дослідження образу ідеального тіла як чинник соціального конструювання власної суб'єктності студентів факультету соціології КНУ. Ми гарантуємо Вам повну анонімність та конфіденційність, усі отримані дані будуть використані лише в узагальненому вигляді.

Просимо вас бути максимально уважними та дати відповідь на кожне питання. Оберіть найоптимальніший для Вас варіант відповіді та обведіть його кружечком. В усіх питаннях, **ОКРІМ** тих, де зазначена інструкція **ЛИШЕ ОДНА** відповідь.

У питаннях, де присутній варіант «ІНШЕ», обираючи його, запишіть у вільному місці свою думку.

Кожна ваша відповідь є дуже важливою для нас.

1. Що на Вашу думку є образ ідеального тіла? Серед запропонованих тверджень оберіть НЕ більше 3-х, що відповідають вашим поглядам.

- a) Ідеал, що транслюється у рекламі та інших ЗМІ
- b) Тіло як протест, спрямований проти соціальної нерівності, проблем, що існують у суспільстві на теперішній час;
- c) Невід'ємне явище нашого суспільства, що завжди існуватиме, не зважаючи на зміни, що відбуваються;
- d) Відображення запитів сучасного світу
- e) Фігура, зріст, тощо, що відповідають загальноприйнятому ідеалу
- f) Ідеального тіла не існує;
- g) Пропаганда певного зовнішнього вигляду;
- h) Інше _____

2. Які асоціації виникають у Вас із словосполученням «ідеальне тіло»?

3. Що, на Вашу думку, нам можуть дати зміни образу ідеального тіла? (оберіть усі підходящі варіанти)

- a) Зміни у суспільстві на краще;

- b) Привернути увагу до нагальних проблем увагу тих, хто здатен їх вирішити;
- c) Порушити спокій громадян;
- d) Просувають нас до прогресу та комфортного світу;
- e) Є проявом та демонстрацією демократії;
- f) Нічого не можуть дати.
- g) Інше _____

4. Яким загалом є Ваше ставлення до існуючого образу «ідеального тіла»?

- a) Позитивне
- b) Скоріше позитивне
- c) Нейтральне
- d) Скоріше негативне
- e) Негативне

5. Нижче наведено різні ставлення до тілесності. Уважно прочитайте і подумайте, як би Ви оцінили своє ставлення до нижче наведених точок зору по 5ти бальній шкалі, де 1 – цей вид є неприпустимим, а 5 - є цілком припустимим

тези	1	2	3	4	5	Важко відповісти
Потрібно будувати ідеальне тіло з параметрами 90-60-90						
Ідеалу не існує, потрібно приймати себе таким, який є						

Існує певний ідеал не лише жіночого, а й чоловічого тіла						
ЗМІ нав'язують нам образ «ідеалу», щоб підтримувати поведінку масового споживання						
Кожна людина по-своєму ідеальна від народження						

- 6. Чи вважаєте Ви, що такі, обрані Вами думки під числом 1 не мають права на існування взагалі?**
- a) Так
 - b) Скоріше так
 - c) Ні
- 7. Що, на Вашу думку, є випадком крайньої необхідності/ціллю, що змушує людину змінювати свою тілесність? (можете обрати кілька варіантів)**
- a) Власне бажання
 - b) Фізичні та інші травми
 - c) Прагнення до ідеалу, що транслюється у ЗМІ

d) Інше _____

8. Що було б для Вас достатньо вагомою причиною для застосування практик щодо зміни вашої тілесності? (оберіть усі можливі варіанти)

- a) Думка про необхідність змін друзів/родичів;
- b) Грошова винагорода;
- c) Тема та ідея, які Вас цікавлять та які Ви підтримуєте;
- d) Вплив повсякденного оточення (колеги, одногрупники, викладачі)

- e) Віра у зміни на краще, що посліднують за зміною тілесності;
- f) Бажання спробувати щось нове;
- g) Примус
- h) Бажання бути як жінки/чоловіки з обкладинок журналів
- i) Бажання бути схожими на блогерів/блогерок/зірок в інстаграмі

9. Що було б для Вас вагомою причиною не вдаватися до практик зміни власної тілесності?

- a) Негативне ставлення до нього серед родичів/друзів;
- b) Лінь;
- c) Негативні наслідки в результаті подібних практик серед інших людей;
- d) Негативне ставлення до даного виду тілесності оточення (колеги, одногрупники, викладачі);
- e) Відсутність віри у можливість щось змінити;
- f) Незацікавленість у темі та ідеї даного виду тілесності;
- g) Кардинально інші погляди на ідеал;

10. Чи вважаєте Ви себе людиною з ідеальною тілесністю?

- a) Так
- b) Ні

11. Чи доводилося вам брати участь у практиках зміни власної тілесності? (якщо ні. Переходьте до питання №17)

- a) Так
- b) Ні

12. Як давно це було?

- a) Менше місяця;
- b) Місяць – три місяці;
- c) Три місяці – півроку;
- d) Півроку – рік;
- e) Більше року.

13. Що саме Ви змінювали?

14. Що стало причиною для змін?

15. Чи принесли вони очікувані результати?

- a. Так, повністю були задоволені усі умови та виправдані очікування
- b. Частково приніс
- c. Скільки так, стільки і ні
- d. Майже не приніс результату
- e. не приніс жодного результату

16. Чи взялися б Ви знову за зміну власної тілесності задля досягнення ідеалу? (оберіть усі можливі варіанти)

- a) Так
- b) Це залежить від того, що вважається ідеалом
- c) Це залежить від того, що саме доведеться змінювати
- d) Ні

17. Як часто Ви чуєте про те, яким має бути ідеал тілесності?

- a) Майже щодня
- b) Кілька разів на тиждень;
- c) Кілька разів на місяць
- d) Кілька разів на рік
- e) Раз на кілька років

18. Чи слідкуєте ви за соціальними змінами образу ідеального тіла?

- a) Так
- b) Ні (переходьте до питання № 20)

19. Звідки Ви берете інформацію щодо образу ідеального тіла? (оберіть не більше 3-х варіантів)

- a) Шукаєте в пошуковиках мережі інтернет

- b) Відслідковуєте за допомогою соціальних мереж
- c) За допомогою ЗМІ
- d) Від друзів/знайомих
- e) В інстаграм
- f) Інше _____

20. Як би ви могли охарактеризувати свої політичні погляди?

- a) Ультраліві (троцькісти, маоїсти, анархісти);
- b) ліві (комуністи, демократичні соціалісти);
- c) помірно ліві (соціал-демократи);
- d) лівоцентристські (соціал-ліберали);
- e) правоцентристські (ліберали);
- f) помірно праві (ліберал-консерватори);
- g) праві (консерватори; лібертаріанці, монархісти);
- h) ультраправі (націоналісти, нацисти, фашисти).

21. Чи вважаєте ви себе релігійною людиною?

- a) Так
- b) Ні (переходьте до питання 23)

22. До якого віросповідання Ви себе відносите?

- a) Православ'я
- b) Католицизм
- c) Протестантизм
- d) Іслам
- e) Даосизм
- f) Індуїзм
- g) Іудаїзм
- h) Конфуціанство
- i) Постафаріанство

23. Укажіть Вашу стать

- a) Чоловіча
- b) Жіноча

24. Укажіть Ваш вік

25. Укажіть Ваш сімейний стан

- a) Неодружений/незаміжня
- b) У відносинах
- c) У громадському шлюбі
- d) Заручена(ий)
- e) Одружений/заміжня

26. Укажіть Ваш рівень освіти

- a) Незакінчена вища
- b) Вища

27. Укажіть, у якому населеному пункті Ви проживаєте зараз?

- a) Село
- b) СМТ
- c) Місто до 10 тис. осіб
- d) Місто 10-50 тис осіб
- e) Місто 50-100 тис осіб
- f) Місто 100-500 тис осіб
- g) Більше 500 тис. осіб
- h) Місто мільонник

28. У якому населеному пункті Ви проживали до вступу у ВНЗ?

- a) Село
- b) СМТ
- c) Місто до 10 тис. осіб
- d) Місто 10-50 тис осіб
- e) Місто 50-100 тис осіб
- f) Місто 100-500 тис осіб
- g) Більше 500 тис. осіб
- h) Місто-мільонник

29. Укажіть рівень Вашого матеріального становища:

- a) Ледь вистачає грошей на їжу;
- b) Вистачає на їжу, але покупка одягу інколи викликає труднощі;
- c) Вистачає на одяг, однак не можемо купити побутову техніку (холодильник, пральна машина);
- d) Можемо дозволити собі усе, окрім машини;
- e) Вистачає на усе, окрім покупок таких речей як дача або квартира;
- f) Не виникає фінансових труднощів.

Дякуємо за проходження анкети, Ваша думка дуже важлива для нас!